

TÜRKİYE’DE ÇOCUK MÜZİĞİ *

Seyit YÖRE**

Müziğin insanın biyolojik varlığıyla ilişkisi üzerine yapılan araştırmalarda, bir yaşından küçük bebekler üzerinde yapılan deneyler, insanın müziği doğuştan algılamaya hazır olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda insanın doğuştan itibaren müzikle ilk tanışması, çeşitli kültürlerde genel olarak aynı yapıda ve görevde olan “ninni”ler ve annenin (veya aile bireylerinin) bebeği/çocuğu yönlendirmek için “doğaçlama” olarak söylediği “tekerleme” yapısındaki ezgilerdir. Bunun dışında ailenin dinlediği müzikler de çocuğun yönlendirilmesi veya eğlendirilmesinde kullanılmakta ya da çocuk zaten doğal ortamda bu müzikleri algılamaktadır. Yine yapılan araştırmalarda Batı Klasik Müziği (Uluslararası Sanat Müziği) olarak bilinen müzik türünün belirli dönem eserlerinin de çocuğu rahatlatığı ortaya çıkmıştır. Bu eserlerin en çok bilineni ve kullanılanı ise genel olarak W.A. Mozart’ın eserleridir.

Çocuğun yaşı ilerledikçe bulunduğu ortamlardaki müzikler de onu olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir. Yani bu durum sosyal çevre ile müzik ilişkisinin çocuk üzerindeki etkisidir. Çocuğun eğitim anlamında bilinçli olarak müzik ile tanışması ise üç şekilde ortaya çıkabilir:

1. Müziğe olan yeteneği görülüp özel müzik eğitimi alması,
2. Okul öncesi eğitim içerisinde müzik eğitimi alması,
3. Resmi eğitimi içerisinde verilebilecek müzik eğitimidir.

Müzik öğretimi ise “*Bireye kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak müziksel davranışlar kazandırma ya da bireyin müziksel davranışlarını buna göre değiştirme sürecidir*” (Uçan, 1993) şeklinde tanımlanabilir.

* Bu makale ilk olarak, yazarı tarafından *Çoluk Çocuk Dergisi*’nde (Aralık-2004/12, Sayı:45, s. 38) yayımlanmış, 2005 yılından itibaren www.muzikegitimcileri.net sitesinde bilimsel araştırmalar/makaleler sayfasında yayımlanmaktadır. © 2004-2008 by Seyit Yöre.

** Müzikolog, OMÜ Eğt. Fak. GSEB. Müzik Öğretmenliği ABD. Öğr. Gör. (2004-2007).

Türkiye’de müzik eğitimi içerisinde kullanılan “çocuk müziği” terimi ise aynı zamanda “eğitim müziği”, “okul müziği”, ve “çocuk şarkıları” olarak da adlandırılan ve çoğunlukla resmi müzik eğitimi içerisinde uygulanan, sözlü (vokal) müzik çeşidini kapsamaktadır. Çocuk müziği’nin genel olarak işlevi ise müziği dinleme yoluyla algılamadır. Yani çocuğun teorik olarak değil kulak yoluyla dinleyerek müzik eserini öğrenmesidir. Çocuk müziği’nin uygulanma süreci ise genellikle ilkokul ve lise eğitimi arasındaki zamandır. Ayrıca okul öncesi eğitim de çocuk müziği’nin uygulanma süreci içine girebilir.

Türkiye’de çocuk müziği formlarına bakıldığında başlıca beş farklı yapı ortaya çıkmaktadır:

1. Marşlar,
2. Türkçe söz yazılmış yabancı ezgiler,
3. Türkü uyarlamaları,
4. Türkü yapısında bestelenen ezgiler,
5. Özgün şarkılar.

Yukarıda bahsettiğimiz çocuk müziği formları “çoksesli müzik” bestecileri tarafından Batılı müzik yapısı içerisinde uyarlanan ya da yaratılan, kimisi “çoksesli” çoğunluğu ise “tek sesli” olarak yazılmış eserlerden oluşmakta ve günümüzde de resmi müzik eğitimi içerisinde kullanılmaktadır. Bunların dışında 1990’dan itibaren o dönemdeki Devlet Bakanlığı desteğiyle Türk (Sanat) Müziği çocuk şarkıları oluşturulması çabasına girilmiş, açılan yarışmalarla çoksesli ve geleneksel müzik bestecilerinin yazdığı Türk Müziği çocuk şarkıları repertuarı oluşturulmuş ve bu eserler kurulan TRT destekli çocuk korolarınca da bir süre icra edilmiştir. Ancak bu eserler geleneksel çalgılarla icra edildiği için resmi müzik eğitimi içerisinde pek yer almamış sadece kendi amacı içerisinde süregelmiştir. Bu eserler ise bilinen Türk Sanat Müziği şarkı yapısında olup sadece şarkı sözlerinin çocuklara yönelik olması açısından farklı olarak ortaya çıkmaktadır.

Ancak bahsettiğimiz tüm bu çocuk müziği eserleri değişen yaşam tarzları ile birlikte çekiciliğini kaybetmiştir. Çünkü 1980’lerden başlayıp 1990’dan bugüne kadar en yüksek boyuta ulaşan “popüler kültür” , yaşamın birçok yönüyle birlikte sanatı da değiştirmiştir. Bu bağlamda birçok alanın güncellendiği gibi sanatın da güncellenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Müzik açısından bakıldığında 1990’da doğup bugün on dört yaşında popüler kültür içerisinde yetişen bir çocuğun yukarıda bahsedilen çocuk müziği eserlerini dinlemesi veya seslendirmesi

gerçek dışı bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte çocuk müziği içerisinde dikkat edilmeyen bir durum da çocukların müziği hangi amaçla dinlediği ve varolan eserlerin “didaktik” olması dışında hangi amaçla yazıldığıdır.

Günümüz koşullarında değerlendirildiğinde alternatif birçok müzik eseri tanıyan çocuğun duygularının da göz önünde tutulması gerekmektedir. Yani müziğin çocuk için sadece eğitim süreci içerisinde bir aktivite olması dışında, kendi yaşamı içerisinde zevk alabileceği unsurlardan biri olarak düşünülmelidir.

Bu bilgiler ışığında özellikle 1990’lı yıllara kadar çeşitli formlarda oluşturulan çocuk müziği eserlerinin uygun olanlarının “düzenleme” yapıp güncellenmesi ve pop müzik yapısı içerisinde icra edilmesi, bugün çocuk müziği yapan ve yapacak olan bestecilerin de zevke yönelik çocuk müziği eserleri yazmak konusunda çalışmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu yaklaşımla resmi müzik eğitim repertuarı da güncellenmeli ve müzik öğretmenleri de çocuk müziği repertuarını inceleyerek güncel bir yapı oluşturmaya ve sunmaya çalışmalılardır. Çocuk müziği alanında yeni-güncel yaklaşımların yapılması, özellikle ilkokul ve lise arasındaki çeşitli yaşlardaki çocukların değişim süreci ve buna bağlı psikolojik durumları açısından önem taşımaktadır.

Kaynakça

Ayparlar, F. (1996). *Çoksesli Müziğin Öyküsü*. Hatay: Kültür Basım Yayın ve Tic. Ltd. Şti.

Aydıntan, Z. ve Egüz, S.(1983). *Çoksesli Müzik Eğitimi*. İstanbul: Eko Matbaası.

Baran, İ. (1984). *Ezgi Demeti*. Ankara: Meteksan Matbaacılık Teknik Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Bayraktar, E. (2001). Müzik Öğretimi ve Çağdaş Teknoloji (Ed. A.Say) *Müzik Öğretimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Çelikkan, P. (1996). *Müziği Seyretmek*. Ankara: Yansıma Yayınları.

Derleme. (2002). *Piyano Eşlikli Çocuk Şarkıları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Derleme. (1990). *Türk Müziği Çocuk Şarkıları*. Ankara: T.C. Devlet Bakanlığı Yayını.

Egüz, S. (1981). *Çocuklarımıza Yeni Şarkılar*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Solmaz, M. (1996). *Türkiye’de Pop Müzik*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Sun, M. (1977). *Kır Çiçekleri*. Ankara: Evrensel Müzikevi.

Süer, R. (1975). *Milli Marşlarımızdan Bir Demet*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Tekman, H.G. Müzik ve Biyoloji. (Yayımlanmamış makale) Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü.

Tuncor, F.R. (1989). *İlkokullar İçin Rontlar ve Şarkılı Oyunlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Uçan, A. (2001). *Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış*. (Ed. A.Say) *Müzik Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.